

Posudek rigorózní práce

Petr Valenta, Jindřich Fügner a Richard Dotzauer. Příspěvek ke studiu generace gründerů v českých zemích. Rigorózní práce. UK FF, Ústav hospodářských a sociálních dějin 2007, 123 s. + přílohy.

Pan Valenta, který je doktorandem Ústav hospodářských a sociálních dějin, na podobné téma obhájil r. 2006 svoji diplomovou práci (Viz Jindřich Fügner a Richard Dotzauer. Dvě osobnosti podnikatelského života v počátcích kapitalismu. Diplomová práce, UK FF, Ústav hospodářských a sociálních dějin 2006, 122 s. + přílohy.) Nový text rig. práce potom upravil a doplnil o aktuální literaturu. V zásadě však stále jde o paralelní biografie významných pražských obchodníků Jindřicha Fügnera (1822-1865) a Richarda Dotzauera (1816-1887). První z nich se přiklonil v 60. letech k českému národnímu hnutí jako jeden ze zakladatelů a sponzorů Sokola, kdežto druhý patřil mezi opory veřejného života pražských liberálních Němců.

Autor přitom musel opět řešit otázku jejich různě dlouhých životních drah tím, že v Dotzauerově případě přihlédl k tomu, že žil o více než dvacet let déle než jeho český kolega. Jeho rig. práce se vyznačuje též náročnějšími metodologickými parametry. Na svém začátku se totiž obírá teorií podnikatele ve smyslu jeho hospodářské i společenské funkce a pozice, jež jsou kolegovi Valentovi výchozím měřítkem pro posouzení významu obou protagonistů. Přitom zachovává analogickou výkladovou strukturu (společenské vazby, tj. rodina, zájmové organizace a veřejná činnost) a myšlenkový svět, což mu usnadnilo vzájemné porovnání. Sympatické je především to, že se snažil soustavněji proniknout do Dotzauerovy osobnosti, vzhledem k tomu, že šlo o výrazného moderního podnikatele z řad pražských Němců, jenž je dnes známý jen velmi úzkému okruhu odborníků. Jistá mez jeho komparace je pak patrná ze skutečnosti, že Fügnera lze přiřadit „jen“ do vcelku prosperitní střední podnikatelské vrstvy, jež se zařadila aktivně do českého národního hnutí.

Ostatně kolega Valenta si je dobře vědom toho, že zde podnikl výchozí komparativní sondy, v nichž by měl pokračovat na širším sociálním vzorku i na delším časovém úseku. I přes tyto limity se mu podařilo pojmout oba obchodníky jako osobnosti neobyčejně cílevědomé, které však neměly vynikající školní vzdělání, jež nahrazovaly zkušeností i soustavnou vůlí po

úspěchu ve svém povolání. Důležitou roli přitom hrálo jejich vůdčí zapojení do profesních struktur, jakými bylo ve Fügnerově případě pražské kupecké kasino a v Dotzauerově pražská obchodní a živnostenská komora, kterou od r. 1874 dokonce vedl.

V nich oba načerpali potřebný symbolický kapitál, jenž působivě umocňoval jejich úspěchy v povolání, pro něž měli shodně poměrně skromný počáteční kapitál. Oba se též veřejně angažovali jako mecenáši v nacionálně protikladných spolcích, čímž jejich veřejný vliv ještě vzrostl. Důležitou roli v tomto vzestupu sehrály i rodinné sítě. Průvodním zjevem jejich kariér byla též schopnost činně se vyrovnávat s dílčími podnikatelskými nesnázemi, u Fügnera šlo o úporné pronikání do sféry pojišťovnictví a u Dotzauera zase o schopnost aktivně čelit hospodářské krizi let 1857-1859 rozšířením obchodu s indigem na obchod s cukrem. Zřejmě ne náhodou se mohli též opírat o zahraniční zkušenosti, zejména pak o dobrou znalost pokročilého podnikatelského prostředí v Anglii. Oba se též projevovali jako obezřetní političtí liberálové i když to bylo v rozdílných národních táborech.

Celkově tedy mohu konstatovat, že kolega Valenta napsal podnětnou rigorózní práci, kterou rád *doporučuji k úspěšné obhajobě*. Jako téma jeho obhajoby mu navrhuji posouzení, do jaké míry patřili oba jeho protagonisté k podnikatelským elitám své doby, pokud ano, tak proč, resp. jaká měřítko podnikatelské elitnosti lze použít na českou a německou národní společnost v Čechách v 19. století?

Praha 12. 11. 2007

Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.